

TỔN THẤT DO SÓNG THẦN Ở ẤN ĐỘ DƯƠNG

& NHỮNG VẤN ĐỀ LIÊN QUAN ĐẾN BẢO HIỂM

Sóng thần là gì?

Khi trận động đất mạnh 9 độ Richter làm rung chuyển vùng đáy biển ngoài khơi đảo Sumatra ngày 26/12/2004, nó đã gây ra một đợt sóng thần và chỉ trong vài tiếng đồng hồ đã di chuyển một khoảng cách dài 4.500 km trên vùng biển Ấn Độ Dương. Các thành phố và làng mạc ở 12 quốc gia ven biển đã bị tàn phá nặng nề. Thảm họa thiên tai này đã gây nên thiệt hại khủng khiếp về sinh mạng do các vùng đất ven biển này rất đông dân cư và khách du lịch. Đến cuối tháng 1/2005 theo số liệu công bố của các quốc gia bị thiệt hại, có tới 280.000 người bị chết và mất tích, tuy nhiên con số chính xác thì có lẽ không bao giờ biết được. Hơn 125.000 người bị thương, khoảng 1,5 triệu người bị mất nhà cửa. Do nhiều tuyến đường giao thông bị hư hỏng và

phương tiện vận chuyển bị phá hủy, những người sống sót phải chờ đợi 2 tuần lễ mới có được cứu trợ, nước sạch và thực phẩm. Rất nhiều quốc gia và cá nhân trên thế giới đã đóng góp tài chính để hỗ trợ các nạn nhân.

Trận động đất mạnh 9 độ Richter đã làm rung chuyển vùng đáy biển ngoài khơi đảo Sumatra. Đây là trận động đất lớn thứ 4 được ghi nhận kể từ năm 1900 đến nay và làm cho nền đáy biển bị đứt gãy theo một vết dài 500 km. Một loạt các dư chấn tiếp theo đó đã kéo dài vết đứt gãy lên đến 1.200 km. Theo những ước tính ban đầu, nền đáy biển đã bị đội lên chừng 10 m vì mảng lục địa Ấn độ nằm ngay dưới mảng lục địa Miến điện. Sự dịch chuyển này đã khiến một số đảo nhỏ trong quần đảo Andaman và Nicobar bị chìm dưới mực nước biển. Toàn bộ quần

đảo Nicobar và đảo Simeulue bị đẩy về phía tây nam thêm 10 m. Phần đáy biển bị đội lên đã làm dịch chuyển một khối nước khổng lồ và tạo ra sóng thần.

Sóng thần bao trùm một vùng biển lớn là một hiện tượng trước đây chỉ được ghi nhận ở Nhật Bản và vùng biển Thái Bình Dương. Thuật ngữ tiếng Nhật *tsunami* được sử dụng rộng rãi trên thế giới để chỉ hiện tượng này và bao gồm hai từ sóng và cảng nghĩa là những con sóng đổ vào cảng. Sóng thần có thể gây ra do động đất dưới đáy biển, do núi lửa phun ngầm dưới đáy biển, trượt lở đất dưới đáy biển, lở tuyết hoặc đá rơi xuống biển, hoặc do va chạm với các thiên thạch khi các hiện tượng này xảy ra ngay sát vùng nước biển. Thông thường hậu quả của chúng chỉ giới hạn trong phạm vi một vùng vịnh hay vùng bờ biển dài khoảng vài km, và không nghiêm trọng hơn một đợt sóng cao thông thường. Tuy nhiên, trong trường hợp xảy ra động đất mạnh từ 7 độ Richter trở lên, sóng thần do nó gây ra sẽ ảnh hưởng đến cả một vùng biển lớn và có thể ảnh hưởng tới những khu vực nằm cách xa tâm chấn tới hàng ngàn km.

Khối nước bị chấn động bởi động đất di chuyển dưới dạng sóng. Tuy

BẢO HIỂM - TÁI BẢO HIỂM THẾ GIỚI

nhiên sóng thần khác với sóng do gió tạo ra ở chỗ nó là một cột nước kéo dài từ đáy biển lên đến bề mặt, trong khi đó sóng biển do bão tạo ra chỉ di chuyển ở bề mặt đại dương mà thôi. Ngoài biển khơi, năng lượng khổng lồ của sóng thần giúp nó di chuyển với vận tốc lên tới 800 km/h với chiều cao thấp nhưng trải rộng trên một chiều dài lớn. Khi gặp bờ biển hay chướng ngại vật đôi khi cách khoảng vài tiếng đồng hồ tốc độ của nó giảm xuống. Tuy nhiên, vì toàn bộ năng lượng vẫn còn nguyên, chiều cao của sóng tăng lên đột ngột. Năm 1993, người ta đo được sóng thần cao 30 m so với mực nước biển thông thường ở ngoài khơi Hokkaido, và sóng thần tràn vào bờ biển Kao Lak ở Thái Lan ngày 26/12/2004 vừa qua cao khoảng 10 m. Toàn bộ năng lượng của sóng thần khi gặp bờ biển gây ra một sự tàn phá khủng khiếp.

Bảo hiểm cho rủi ro sóng thần

Vấn đề đáng chú ý trước tiên là ngành bảo hiểm và giới khoa học chưa thống nhất với nhau về định nghĩa của thuật ngữ này. Thuật ngữ *tsunami* chưa xuất hiện trước những năm 1960. Giới khoa học đã đặt ra thuật ngữ này từ hai từ tiếng Nhật *tsu* (nghĩa là cảng) và *nami* (nghĩa là sóng) để phân biệt thiệt hại do sóng thần gây ra với các thiệt hại do lũ lụt hay động đất. Một thời gian ngắn sau đó, Hội khảo sát địa lý Mỹ (USGS) định nghĩa *tsunami* là “sóng gây ra bởi động đất, núi lửa phun, lở đất hay va chạm giữa trái đất và thiên thạch hoặc vật thể lạ.” Ngành bảo hiểm khi đó không sử dụng thuật ngữ này; trên thực tế trong các đơn bảo hiểm chỉ có các thuật ngữ sóng (waves), sóng thủy triều (tidal waves) và sóng do địa chấn biển (seismic sea waves) chứ

không có thuật ngữ *tsunami*.

Gần đây, một cơ quan khác là Cơ quan Khí quyển và Đại Dương quốc gia (NOAA) của Mỹ, đã công bố định nghĩa sau đây trên website của mình: *tsunami* và *tidal wave* có cùng một nghĩa. Ngày nay người ta thường sử dụng thuật ngữ *tsunami* để tránh nhầm lẫn với tides (thủy triều). Động đất, lở đất dưới biển và núi lửa phun là nguyên nhân gây ra sóng thần. Trước đây trong lịch sử trái đất, sự va chạm với các thiên thạch cũng đã từng gây ra sóng thần.

Ở Mỹ, Chương trình bảo hiểm lụt quốc gia (NFIP), Văn phòng dịch vụ bảo hiểm (ISO) và Công ty bảo hiểm tương hỗ các nhà máy (FMG) coi tất cả các thiệt hại do sóng gây ra kể cả sóng thần là tổn thất lũ lụt. Các tổ chức này không quan tâm đến nguyên nhân gây ra lụt.

Nếu sóng thần được bảo hiểm theo đơn bảo hiểm lũ lụt và người mua bảo hiểm phải chịu đồng thời cả thiệt hại do động đất và sóng thần, tổn thất sẽ được phân bổ cho 2 rủi ro tùy theo mức độ thiệt hại do mỗi rủi ro gây ra. Nếu muốn được bồi thường toàn bộ, khách hàng phải mua cả 2 loại bảo hiểm. Tuy nhiên có một số công ty như Chubb, Allianz và Zurich lại đưa sóng thần vào định nghĩa động đất.

Ở châu Âu, châu Á và các nơi khác trên thế giới, bảo hiểm sóng thần thường phụ thuộc vào nguyên nhân trực tiếp gây ra sóng thần. Chẳng hạn nếu động đất gây ra sóng thần, thì sóng thần được bảo hiểm theo đơn bảo hiểm động đất. Một số đơn bảo hiểm định nghĩa rõ sóng thần là sóng gây ra

bởi động đất. Một định nghĩa như vậy là quá hẹp vì, như đã nói ở trên, không phải tất cả các trường hợp sóng thần đều do động đất gây ra.

“Sự dịch chuyển của trái đất” là một thuật ngữ rất rộng bao gồm động đất, lở đất, lở đá, lở bùn, sụp đổ (của đồi, núi hay một đống đất lớn), vv. Mặt khác “động đất” là một thuật ngữ hẹp hơn có nghĩa là “sự rung chuyển của trái đất gây ra bởi hoạt động của núi lửa hay các địa tầng”. Nếu một đơn bảo hiểm bao gồm rủi ro sóng thần gây ra bởi động đất, nó không bảo hiểm cho trường hợp sóng thần gây ra bởi những nguyên nhân khác như đã mô tả ở trên.

Một khách hàng bảo hiểm ở vùng bờ biển Florida có thể quyết định không mua bảo hiểm rủi ro động đất vì nói chung từ trước đến nay, Florida không nằm trong khu vực có khả năng bị động đất. Tuy nhiên, khách hàng đó nếu mua bảo hiểm sóng thần ở Florida sẽ không được bồi thường nếu sóng thần gây ra bởi một trận động đất ở nơi khác, ví dụ như đảo Canary chẳng hạn.

Người mua bảo hiểm có thể chắc chắn sẽ được bảo hiểm rủi ro sóng thần nếu đơn bảo hiểm tài sản của họ có bao gồm tất cả các rủi ro lụt, dịch chuyển của trái đất và núi lửa phun (với giả thiết rằng ngay cả nhà bảo hiểm bảo thủ nhất cũng không loại trừ trường hợp “va chạm với vật thể từ vũ trụ”).

Cuối cùng, để đảm bảo thống nhất, các giới hạn, giới hạn nhỏ, mức khấu trừ và thời hạn phải thống nhất cho tất cả các rủi ro nói trên, nếu có thể. ■

(Tổng hợp theo Sigma của Swiss Re và Perspective của Willis)